

Tekst 5

Peter C. Kjærgaard: *Familien* (uddrag)

Tænkepause, 2015

Tænkepauser er små bøger med store tanker. På kun 60 sider formidler forskere fra Aarhus Universitet deres viden om netop det, de ved mest om. Dette uddrag består af omslag (forside og bagside) og s. 6-9.

Bagside

Forside

DEN
STORE
FAMILIE

ET DYR BLANDT ANDRE

- 5 Du er en abe. Din pels er ikke så synlig. Men den er der. Du er også et pattedyr. Hunnerne blandt os føder levende unger, og babyerne drikker mælk hos deres mor, ligesom hos flagermus, vildsvin og delfiner. Og så er du et hvirveldyr. Du har en rygrad, der starter ved halebenet og går hele vejen op til dit hoved.
- 10 Hvis du sammenligner dit skelet med en slanges, en elefants og en blåhvals, så vil du se mange ligheder. **Du deler gener med bananer, edderkopper og alger.** Din krop er fyldt med fremmed

DNA fra et mylder af bakterier. For dem er du intet andet end et perfekt økosystem. Alle atomerne i din krop er genbrug.

15 Den er god nok. Du er et dyr. Evolutionært set er du ikke noget særligt. Du og dine artsfæller, Homo sapiens, har en lang fælles historie med de nærmeste slægtninge. Men det anatomisk moderne menneske har ikke været på planeten særligt længe. Det drejer sig om cirka sølle 200.000 år.

20 Til sammenligning har den blå fisk en historie, der rækker 360 millioner år tilbage, og dolkhaler har imponerende 450 millioner års historie. Alligevel har vi på denne korte tid som biologisk art været rigtig gode til at sprede os over hele planeten. På det punkt minder vi meget om rotter og kakerlakker.

25 **DET UNIKKE MENNESKE**

De sidste par årtusinder har mennesket gjort alt for at definere sig selv som unikt. Med tanken om en jord i centrum for universet og mennesket som den ypperste skabning har vi, om ikke på andre måder, udmærket os som naturhistoriens nok mest arrogante væsen. Vi har fejret os selv i filosofi, kunst, religion og videnskab. Vi har troet, vi var universets centrum.

I dag er vi klar over, at vi bor på en mindre planet, der sammen med syv andre kredser om en gennemsnitlig stjerne sammen med mere end hundrede milliarder andre i Mælkevejen, der selv udgør blot en lillebitte del af en kæmpemæssig galaksesamling ved navn Laniakea. Det er vores hjem i universet, og adressen burde, om ikke andet, indgyde os en vis ydmyghed. Men den – ydmygheden – har haft trange kår de sidste par tusinde år.

Vi er unikke som mennesker. Men vi er ikke mere unikke end alle andre dyr, der lever og nogensinde har levet. Vi er i dette øjebliksbillede af jordens historie bare rigtig gode til at udnytte en bestemt økologisk niche, altså de livsmuligheder, der byder sig for et mellemstort pattedyr med en stor hjerne og en alsidig teknologibeherskelse. Det moderne menneskes umiddelbare succes har imidlertid konsekvenser for andre end os selv.

Vores historie er lige nu en historie, der skrives på bekostning af rigtig mange andre dyr og planter, og vores evolutionære imperialisme har dermed en pris, som ikke kun truer eksotiske arter langt fra vores egne hyggelige stuer. Det går også ud over grundlaget for vores børn, børnebørn og deres børn i mange efterfølgende generationer.

Er det en måde at behandle sin familie på?

BLOMSTER, FRØER OG DRÆBERSNEGLE

Vores succes giver os nogle privilegier. Det er et velkendt fænomen i naturen. Nogle gange stormer bestemte arter ind i ellers velafbalancerede økosystemer og kommer uden naturlige fjender hurtigt til at få en dominerende rolle.

De rododendroner, der i 1800-tallet som victoriansk mode-dille blev indført fra Gibraltar til England og Wales, dominerer nu mange landskaber og har fortrængt den oprindelige natur. De

er bogstaveligt talt et voksende problem og efterlader terrænet nedenunder fuldstændig goldt.

Et andet eksempel er de omkring hundrede agatudser, der i 1935 blev indført til Australien fra Hawaii. Intentionen var et forsøg på biologisk bekæmpelse af en lokal sukkerrørsbille uden pesticider. Det var en stor succes. For tusen.

På blot firs år er de hundrede tudser blevet til mere end to hundrede millioner. Med en oprindelse i Syd- og Mellemamerika kunne den nu indtage et helt nyt kontinent med en kraftig gift som bedste forsvar. Den gift har australske varaner, slanger og krokodiller, der ellers sagtens kunne leve af de næringsrige tudser, ikke nået at tilpasse sig. Tusen lever derfor fint, formerer og spreder sig fra øst mod vest, mens indfødte arter nu er truede.

I noget mindre målestok ser danske haveejere fortvivlet til hvert eneste år, når dræbersneglene kryber ind på grunden fra naboen. Vi kalder den slags invasive arter.

Mennesket er også en invasiv art. Ad flere omgange har vores forfædre forladt det afrikanske kontinent og spredt sig til Asien og Europa og endelig for 15-20.000 år siden til de amerikanske kontinenter.

Der tegner sig et klart mønster mellem menneskets udbredelseshistorie og de store pattedyrs forsvinden overalt uden for Afrika. På de nye jagtmarker i Europa, Asien og Amerika bukkede flodheste, mammuter, kæmpebjørte og kæmpedovendyr under. Den biologiske måde at beskrive det på er, at en ny art kommer til at dominere en økologisk niche. **I den forstand minder mennesket om dræbersneglen.**

Men vi adskiller os fra alle andre invasive arter. Vi kan nemlig i dag se og forstå konsekvenserne af vores handlinger. Det giver os et ansvar, som ingen andre arter har – og muligheden for at forstå vores egen og resten af vores store families historie. For vi, alle mennesker på hele planeten i dag, ligner hinanden mere, end vi er forskellige. Det er det helt grundlæggende familietræk. Det er også kernen i vores store familiehistorie.